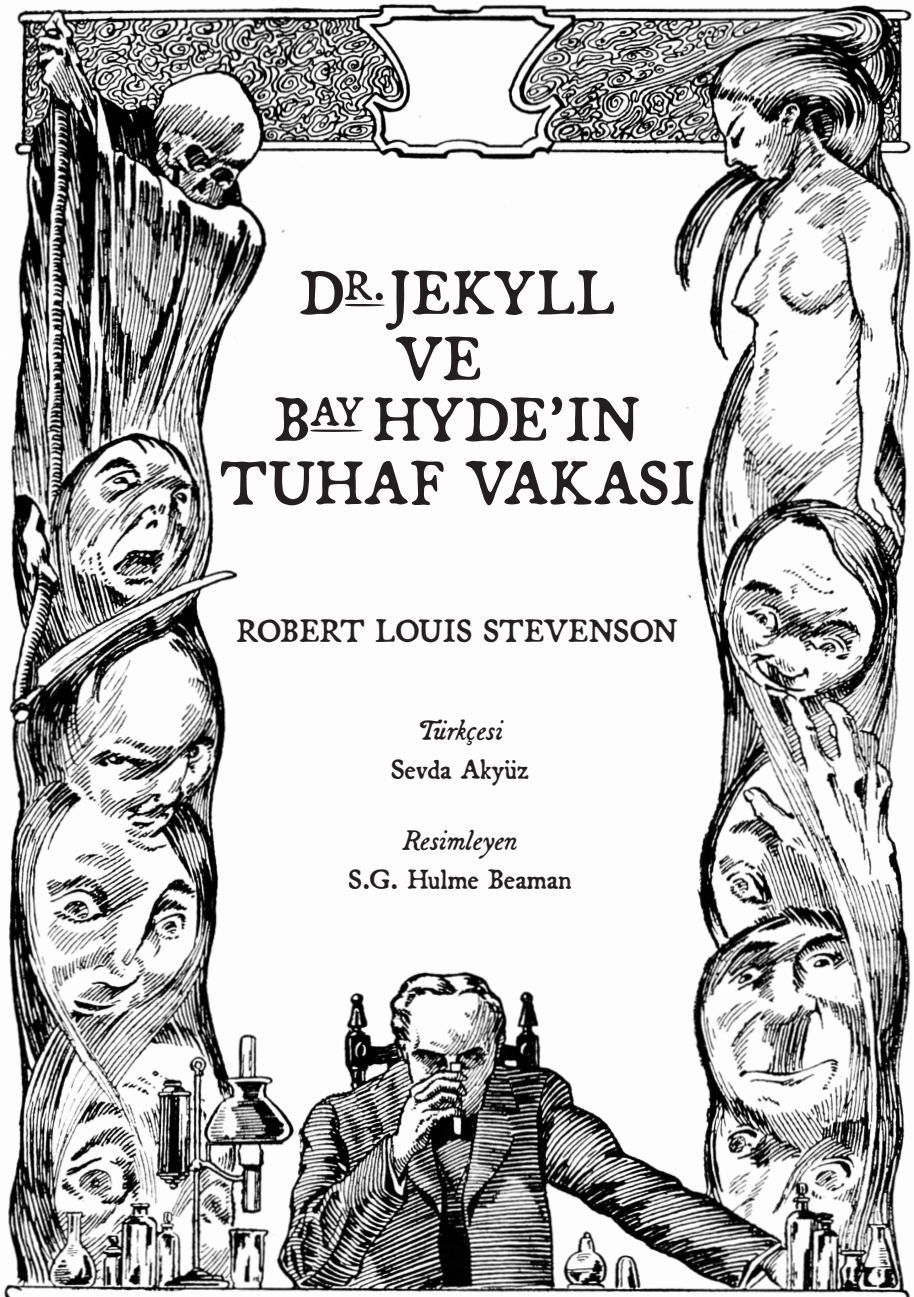
DR. JEKYLL VE BAY HYDE'IN TUHAF VAKASI

ROBERT LOUIS STEVENSON

Türkçesi
Sevda Akyüz

Resimleyen
S.G. Hulme Beaman

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2428
KÜLTÜR SERİSİ: 1215

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-8838-26-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün Adı: *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
Koşuyolu Mah. Mahmut Yesari Cad. Nu: 76 • 34718 Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 546 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: M. Bilal Erimez

Düzelti: Azranur Elif Sucuoğlu

Resimleyen: S.G. Hulme Beaman

İç Resimler: Robert Louis Stevenson, *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, New York, Dodd, Mead&Company, 1930, illustrated by S.G. Hulme Beaman.

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

İstanbul - 2026

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın tamamı veya seçilmiş bir bölümü yapay zekâ teknolojilerinin eğitilmesi amacıyla kullanılamaz.

Robert Louis Stevenson (1850–1894): İskoç romancı, şair, deneme ve seyahat yazarıdır. Edinburgh'da doğan Stevenson, mühendislik eğitimi almasına rağmen edebiyata yönelmiş ve on dokuzuncu yüzyıl İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından biri hâline gelmiştir. Stevenson, özellikle *Dr. Jekyll ve Bay Hyde'ın Tuhaf Vakası* ve *Define Adası* adlı eserleriyle dünya çapında ün kazanmıştır. Macera, gerilim ve psikolojik çözümlemeyi ustalıkla birleştiren yapıtları, hem yetişkinlere hem de genç okurlara hitap etmektedir.

Stevenson'ın eserlerinde sıkça insan doğasının çelişkileri, iyilik ve kötülük arasındaki mücadele, kimlik sorunu ve ahlaki ikilemler işlenir. *Dr. Jekyll ve Bay Hyde'ın Tuhaf Vakası*, Viktorya dönemi toplumunun bastırılmış yönlerini ve insan kişiliğinin ikili yapısını ele alan en etkili eserlerden biri kabul edilir. Romanlarının yanı sıra şiirler, denemeler ve seyahat yazıları da kaleme alan Stevenson, akıcı üslubu ve güçlü anlatıcılığıyla tanınır.

Hayatı boyunca çeşitli sağlık sorunlarıyla mücadele eden yazar, daha elverişli bir iklim arayışıyla Avrupa, Amerika ve Pasifik Adalarını dolaşmıştır. Son yıllarını Samoa'da geçirmiş, burada yerel halkın büyük saygısını kazanmış ve 1894 yılında hayatını kaybetmiştir. Stevenson, bugün hem macera edebiyatının klasiklerinden biri hem de insan psikolojisini derinlemesine inceleyen modern anlatıların öncülerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Sevda Akyüz: 1988 Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. ABD'de İngiliz Edebiyatı ve Retorik yüksek lisansı yaptıktan sonra, Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda 20 yıl öğretim görevlisi olarak çalışmış ve 2015 yılında emekli olmuştur. O zamandan beri tam zamanlı olarak çevirmenlik ve editörlük yapmaktadır. Gary Snyder (*Şimdiki Zaman*) ve Langston Hughes (*Ertelenmiş Bir Hayalin Montajı*) şiir kitaplarını Türkçeye çevirmiştir. Yakın zamanda çıkan başka çevirileri arasında Kara Alaimo'nun *Çevrimiçi Tuzaklar* (*Over the Influence*) kitabı, Mohammad Gharipour'un *Pers Bahçeleri ve Köşkleri* (*Persian Gardens and Pavilions*) isimli eseri ve Onur Koç'un *Beşinci Şafak* (*The Fifth Dawn*) isimli yapay zekâ kitabını sayabiliriz.

İÇİNDEKİLER

Kronoloji 10

Çevirmenin Ön Sözü 13

DR. JEKYLL VE BAY HYDE'IN TUHAF VAKASI / 21

Kapı Hikâyesi 23

Bay Hyde'ın Peşinde 29

Dr. Jekyll Hayli Rahattı 39

Carew Cinayeti Vakası 42

Mektup Hadisesi 48

Dr. Lanyon'ın Şaşırtıcı Durumu 53

Penceredeki Olay 57

Son Gece 59

Dr. Lanyon'ın Anlatısı 72

Henry Jekyll'ın Olaya Dair Tam İfadesi 80

MEZAR SOYGUNCULARI / 101

OLALLA / 121

Benliğin Mahzeni: Dr. Jekyll ve Bay Hyde Üzerine Psikanalitik Bir Mukaddime / My Jekyll Doesn't Hide - Dr. Murat Kaan Yıldız 161

Katharine de Mattos'a

Tanrı'nın buyurduğu bağları çözme;
Fundalığın ve rüzgârın çocukları olalım biz yine.
Yurttan çok uzakta, ah hâlâ bizim için
Fundalar güzelce çiçek açar kuzey diyarında.

KRONOLOJİ

1850

13 Kasım 1850'de Edinburgh'da Robert Lewis Balfour Stevenson adıyla doğar (daha sonra adını Fransızca biçimi olan "Louis" olarak kullanacaktır). Babası Thomas, İskoçya'da deniz fenerleriyle ünlü köklü bir mühendisler soyundan geliyordu; annesi Margaret Isabella Balfour ise avukatlardan oluşan bir aileden geliyordu.

1857

Stevensonlar, Edinburgh'un New Town bölgesindeki 17 Heriot Row adresine taşınır.

1867

Aile geleneğini sürdürmek amacıyla mühendislik okumak üzere Edinburgh Üniversitesi'ne kaydolur, fakat kısa süre sonra bırakıp hukuk okumaya başlar.

1875

Avukatlık sınavını geçer ve İskoç Barosu'na kabul edilir, ancak hiç avukatlık yapmaz.

1876

Dergilerde yazmaya başlar; erken dönem eserleri çoğunlukla çeşitli ülkelerdeki deneyimlerine dayanan seyahat yazılarıdır. Stevenson bu dönemde, 36 yaşında, kocasından ayrı yaşayan Amerikalı Fanny Osbourne ile tanışır.

1877

Kuzey Fransa'da kano ile yapılan bir seyahatin anlatısı olan *An Inland Journey* (Kıta İçine Yolculuk) yayımlanır.

1878

Güney Fransa'daki yolculuklarını anlatan *Travels with a Donkey in the Cevennes* (Cevennes'de Eşekli Seyahat) yayımlanır.

ÇEVİRMENİN ÖN SÖZÜ

Robert Louis Stevenson'ın *Dr. Jekyll ve Bay Hyde'ın Tuhaf Vakası* adlı romanı korku edebiyatının en bilinen metinlerinden biri olmasına rağmen, çoğu zaman gerçekten okunmaktan ziyade popüler kültür aracılığıyla "bilinen" bir hikâyedir. Jekyll-Hyde ikiliği, gündelik dilde ikiyüzlü ya da gizli bir hayat süren kişileri tanımlayan bir metafora dönüşmüş; edebî bağlamından koparak kolektif bilince yerleşmiştir. Oysa metnin kendisi, bu basitleştirilmiş anlatıdan çok daha karmaşık, rahatsız edici ve düşünsel manada zengindir.

Stevenson 1886'da *Dr. Jekyll ve Bay Hyde'ın Tuhaf Vakası*'nı yayımladığında, bizlere sadece tevazuyla "korku masalı" dediği sürükleyici bir hikâye sunmakla kalmadı, aynı zamanda insanın bölünmüş benliği üzerine yazılmış en kalıcı düşünsel metinlerden birini ortaya koydu. Bu kısa romanın bugün hâlâ neden rahatsız edici biçimde güncel hissettirdiğini anlamak için Stevenson'ın kendi hayatındaki çatlaklardan ve kırılmalardan başlamak; ardından Viktorya dönemi toplumuna, oradan zihin-beden, iyi-kötü ikili yapısına dayalı tartışmalara uzanmak gerekebilir.

Stevenson, neredeyse çift-kimlik hikâyeleri üretmek için özel olarak tasarlanmış gibi duran Edinburgh şehrinde doğdu: Burada sıkışık, Orta Çağ'dan kalma "eski şehir" ile akılcı ve simetrik "yeni şehir" yan yana durur; Edinburgh âdeta bölünmüş bir kimliğin coğrafyasıdır. Modern yorumcular bu karşıtlığı çoğu zaman daha geniş bir İskoç kavramı olarak aydınlık ve karanlık, saygınlık ve başkaldırı arasındaki verimli gerilimin simgesi olarak görür. Stevenson, dindar ve saygın bir orta sınıf ailede büyüdü; ailesi onun mühendislik ya da hukuk alanında kariyer yapmasını umuyordu. O ise bunun yerine bohem edebiyat çevrelerine ve alışılmadık fikirlere yöneldi. Çocukluğundan beri zayıf olan Stevenson, akciğer hastalığıyla boğuşuyor ve sürekli fiziksel kırılganlıkla ölümün yakınlığını hissederek yaşıyordu.

Daha küçük yaşlardan itibaren çift hayat süren figürlere ilgi duymuştu. Bunların en dikkat çekici örneklerinden biri William Brodie idi: Saygın bir Edinburgh zanaatkârı ve şehir meclis üyesi olan Brodie'nin aynı zamanda bir hırsız ve suç dehası olduğu ortaya çıkmıştı. Stevenson, Jekyll ve Hyde'dan yıllar önce onun hakkında 1882'de yayımlanan *Deacon Broie* (Papaz Yardımcısı Brodie) adlı bir oyun yazdı; teması açıktır: dışarıdan onurlu görünen, içten içe suçlu olan bir adam ve onun bu iki rol arasında ürkütücü

S·G·Hulme Beaman

DR. JEKYLL VE BAY HYDE'IN TUHAF VAKASI

KAPI HİKÂYESİ

Avukat Bay Utterson, sert yüz hatlarına sahip, yüzü gülmeyen bir adamdı. Soğuk, az konuşan, çekingen, duygularını ifade edemeyen, ince, uzun, sıkıcı ve iç karartıcı ancak bir şekilde sevimli biriydi. Dostane buluşmalarda şarap damak zevkine uygunsa, gözlerinde belirgin insanî bir sıcaklık parıldardı; bu, konuşmasına hiç yansımazdı ancak yalnızca akşam yemeğinden sonraki sessiz yüz ifadesinde değil, eylemlerinde daha sık ve daha güçlü bir şekilde kendini gösterirdi. Kendisine karşı sertti; yalnız olduğunda kaliteli şaraplara olan düşkünlüğünü bastırmak için cin içerdi ve tiyatroyu sevdiği hâlde yirmi yıldır bir tiyatronun kapısından içeri adım atmamıştı. Ancak başkalarına karşı hoşgörülü olduğu bilinirdi. Bazen, neredeyse hasetle, onların kötü davranışlarına eşlik eden taşkın ruh hâline şaşardı ve her hâlükârda, suçlamaktan ziyade onlara yardım etmeye eğilimliydi. "Ben Kabil'in sapkınlığına yatkınım," derdi. Kendine özgü bir ifadeyle, "Kardeşimin kendi yolundan gidip şeytana uymasına izin veririm," diye eklerdi. Bu özelliği sayesinde, düşen adamların hayatlarındaki son saygın tanıdık ve iyiliklerini düşünen son kişi olma talihi sıklıkla ona düşerdi. Ve bu tür insanlar, ona geldiklerinde, davranışları hiç değişmezdi.

Şüphesiz bu, Bay Utterson için zor bir iş değildi çünkü o, en iyi hâlinde bile gösterişsiz biriydi ve hatta dostluğu bile benzer şekilde iyi huylu cömert bir gönüllülük üzerine kurulmuş görünürdü. Alçakgönüllü bir insanın, hazır dost çevresini fırsatın elinden olduğu gibi kabul etmesi doğaldır; avukatın yöntemi de buydu. Dostları ya kendi akrabalarıydı ya da çok uzun süredir tanıdığı kişilerdi; sevgi bağlarıysa, sarmaşık gibi zamanla büyür, nesnenin niteliğine bağlı olmazdı. Muhtemelen bu nedenle uzaktan akrabası ve şehirde tanınan bir adam olan Bay Richard Enfield ile arasında güçlü bir bağ vardı. Pek çok kişi, bu ikilinin birbirinde ne bulduğunu ya da hangi ortak konuları paylaşabildiğini merak ederdi. Onlara pazar günkü yürüyüşlerinde rastlayanlar, hiç konuşmadıklarını, son derece sıkıcı göründüklerini ve bir tanıdık belirdiğinde açıkça rahatladıklarını anlatırdı. Ancak tüm bunlara rağmen bu iki adam bu gezintilere bü-

BAY HYDE'IN PEŞİNDE

Akşam, Bay Utterson kasvetli bir ruh hâliyle bekâr evine döndü ve iştahsız bir şekilde yemeğini yemeye oturdu. Pazar günleri, bu yemeğin ardından, şöminenin yanına oturup okuma masasının üzerine koyduğu ağır bir ilahiyat metnini incelemek ve komşu kilisenin çanı gece yarısını vurduğunda, ağırbaşlı bir minnetle yatağına gitmek onun alışkanlığıydı. Ancak bu gece, masa kaldırılır kaldırılmaz bir mum aldı ve çalışma odasına geçti. Kasasını açtı; içindeki en mahrem bölmeden, zarfının üzerine "Dr. Jekyll'ın Vasiyeti" yazılmış bir belge çıkardı ve kaşlarını çatıp içeriğini incelemeye koyuldu. Vasiyet, tamamen Dr. Jekyll'ın kendi el yazısıyla yazılmıştı. Bay Utterson, vasiyetin hazırlanmasında yardım etmeyi reddetmiş olmasına rağmen şimdi belgenin sorumluluğunu üstlenmişti. Vasiyete göre, Dr. Henry Jekyll vefat ettiği takdirde, tüm mal varlığı "dostu ve koruyucusu Edward Hyde'a geçecekti. Ancak daha da tuhafı, eğer Dr. Jekyll "herhangi bir açıklama olmaksızın üç takvim ayını aşan bir süre boyunca ortadan kaybolur ya da bilinmez bir şekilde yok olursa," söz konusu Edward Hyde, Henry Jekyll'ın tüm haklarını gecikmeksizin, herhangi bir yükümlülük ya da sorumluluk altına girmeden devralacaktı. Sadece ev halkına birkaç küçük ödeme yapılması şart koşulmuştu. Bu belge, uzun zamandır avukatın gözüne batan bir diken gibiydi. Hem bir hukukçu olarak hem de sağduyulu ve geleneksel yaşam tarzına bağlı biri olarak onu rahatsız ediyordu.

S·G·Hulme Beaman

Ve sonunda sabrı meyvesini verdi. Hava berrak ve kuruydu; soğuk, havada don gibi hissediliyordu. Sokaklar bir balo salonunun zemini kadar temizdi. Rüzgârın bile titretmediği lambalar, ışık ve gölgelerden düzenli bir desen oluşturuyordu.

Saat on olduğunda dükkânlar kapanmıştı ve ara sokak oldukça ıssızdı. Londra'nın her yanından gelen derin, alçak uğultuya rağmen sokak neredeyse tamamen sessizdi. Küçük sesler uzaklara kadar yayılıyordu; evlerin içinden gelen gündelik sesler yolun her iki tarafından da net bir şekilde duyulabiliyordu. Yoldan geçen birinin yaklaşmakta olduğu kendisi görünmeden çok önce bile fark edilebiliyordu.

Bay Utterson, birkaç dakikadır bekliyordu ki hafif ama garip bir ayak sesi duydu. Geceleri attığı bu devriyeler sırasında bir kişinin ayak seslerinin, henüz uzaktayken bile, şehrin büyük uğultusu ve gürültüsü içinden aniden belirginleşmesine alışmıştı. Ancak bu daha önce hiçbir zaman dikkatini böylesine keskin ve kesin bir şekilde çekmemişti. İçinde güçlü bir önseziyle başarıya ulaşacağını hissederek, avlunun girişine geri çekildi.

Adımlar hızla yaklaşıyor ve sokağın köşesinden dönerken birdenbire daha yüksek sesle duyuluyordu. Avukat, girişin gölgesinden bakarak nasıl biriyle karşı karşıya olduğunu kısa sürede görebildi. Adam ufak tefekti ve son derece sade giyinmişti. Daha uzaktan bile görünüşü, bekleyen avukatın içgüdülerine ters düşüyordu. Ama adam doğrudan kapıya yöneldi, vakit kaybetmemek için yolu çaprazlama geçti ve yaklaşırken evine giriyormuş gibi cebinden bir anahtar çıkardı.

Bay Utterson bir adım öne çıkıp adamın omzuna dokundu.

"Bay Hyde, sanırım?"

Bay Hyde, birden ürpererek tıslayan bir nefes aldı. Ama bu korku sadece anlıktı. Yine de avukatın yüzüne bakmadan, oldukça soğukkanlı bir şekilde yanıt verdi: "Evet, benim. Ne istiyorsunuz?"

"Girdiğinizi görüyorum," dedi avukat. "Ben Dr. Jekyll'ın eski bir dostuyum, Gaunt Sokağı'ndan Bay Utterson. Adımı duymuş olmalısınız ve sizi böyle uygun bulmuşken içeri girmeme izin verebileceğinizi düşündüm."

"Dr. Jekyll'ı bulamazsınız; evde değil," diye yanıtladı Bay Hyde ve anahtarın üzerine üfledi. Sonra aniden ama yine de gözlerini kaldırmadan, "Beni nasıl tanıdınız?" diye sordu.

edemez. Hyde'ın bir hırsız gibi Harry'nin yatağının başına süzüldüğünü düşünmek bile tüylerimi ürpertiyor. Zavallı Harry, nasıl bir uyanış olurdu bu! Ve ortadaki tehlike… Eğer Hyde vasiyetin varlığını fark ederse mirasa bir an önce konmak için sabırsızlanabilir. Evet, Jekyll'ın izin vermesi koşuluyla bu işi düzeltmek için elimden geleni yapmalıyım," diye ekledi. "Jekyll izin verirse…" Çünkü gözlerinin önünde, sanki şeffaf bir perde üzerinde yansıtılıyormuş gibi vasiyetin garip maddeleri tekrar belirmişti.

DR. JEKYLL HAYLİ RAHATTI

İki hafta sonra, büyük bir şans eseri, doktor beş altı eski dostuna keyifli bir akşam yemeği verdi. Bu davete katılanların hepsi zeki, saygın ve iyi şaraptan anlayan insanlardı. Bay Utterson, yemekten sonra herkes ayrıldığında geride kalmayı başardı. Bu onun için yeni bir durum değildi; aksine defalarca yaşadıkları bir şeydi. Bay Utterson sevildiği yerde gerçekten çok sevilirdi. Ev sahipleri; neşeli ve geveze konuklar kapıya yönelmişken, ciddi, mesafeli bu avukatı biraz daha yanında tutmayı severdi. Onun sakin varlığı ile bir süre oturur, yalnızlığa hazırlanır, eğlence ve sohbetin yorgunluğunu onun ağırbaşlı sessizliği içinde dengeleyerek zihinlerini toparlarlardı. Bu konuda Dr. Jekyll de bir istisna değildi.

O an, şöminenin karşısında oturan Dr. Jekyll'ın elli yaşlarında, iri yapılı, eli yüzü düzgün, belki hafif kurnaz bir havası olan ama tüm hareketlerinde zekâ ve iyilik hissi veren bir adam olduğu söylenebilirdi. Ve yüzündeki ifadeden, Bay Utterson'a karşı samimi ve içten bir sevgi beslediği açıkça görülebiliyordu.

"Seninle konuşmak istiyordum, Jekyll," diye söze başladı Utterson. "Şu vasiyet meselesi, biliyorsun değil mi?" Keskin bir gözlemci konunun doktor için rahatsız edici olduğunu fark edebilirdi ancak Dr. Jekyll bunu neşeli bir şekilde savuşturdu.

"Zavallı Utterson," dedi. "Böyle bir müvekkile sahip olduğun için gerçekten şanssızsın. Kimsenin bir vasiyet yüzünden senin kadar

üzüldüğünü görmedim; eğer bir istisna olacaksa o da eski kafalı bilgiç Lanyon olurdu; o da benim bilimsel sapkınlıklarım diye adlandırdığı şeylere karşı aynı tepkileri veriyordu. Ah, onun iyi bir adam olduğunu biliyorum—kaşlarını çatmana gerek yok—harika bir adam ve onunla daha fazla vakit geçirmeye niyetliyim. Ama yine de eski kafalı, dar görüşlü bir adam; cahil, gösterişçi bir akademisyen. Hayatım boyunca beni Lanyon'dan daha çok hayal kırıklığına uğratan biri olmadı."

Utterson, doktorun konuyu değiştirme çabasını tamamen görmezden gelerek ısrarla konuşmasını sürdürdü. "Onaylamadığımı biliyorsun," dedi sert bir şekilde.

"Vasiyetimi mi? Evet, elbette biliyorum," dedi doktor, hafifçe sertleşen bir tonla.

"Bana defalarca söyledin."

"Ve yine söylüyorum," diye devam etti avukat. "Genç Hyde hakkında bazı şeyler öğrendim."

Dr. Jekyll'ın büyük, yakışıklı yüzü bir anda soldu, dudaklarına kadar tüm rengi çekildi, gözlerinin çevresinde ise bir kararma belirdi. "Daha fazla duymak istemiyorum," dedi. "Bu konuyu kapatma konusunda anlaşmıştık diye düşünüyordum."

"Duyduklarım korkunçtu," dedi Utterson.

Konuşmasında belirgin bir tutarsızlıkla, "Bu hiçbir şeyi değiştirmez. Durumumu anlamıyorsun," diye karşılık verdi doktor. "Çok zor bir durumda kaldım Utterson; bu durum çok garip, çok çok garip bir mesele. Bu, sadece konuşarak çözülebilecek bir şey değil."

"Jekyll," dedi Utterson, "beni tanıyorsun: Ben güvenilir bir adamım. Bana her şeyi açıkça anlat; sana yardım edebileceğimden hiç şüphem yok."

"Sevgili Utterson," dedi doktor, "bu gerçekten çok nazik hatta düpedüz cömert bir davranış ve sana teşekkür edecek kelimeleri bulamıyorum. Sana tamamen inanıyorum; hayatta herhangi bir insana güveneceksem kendimden bile önce sana güvenirim. Ama gerçekten düşündüğün gibi değil; durum o kadar da kötü değil. Ve içini rahatlatmak için sana bir şey söyleyeceğim: İstediğim anda Bay Hyde'dan kurtulabilirim. Bunun için sana söz veriyorum."

Elini avukatın eline uzattı ve tekrar tekrar teşekkür etti. Sonra, "Ve Utterson, eminim bana gönül koymazsın," diye ekledi, "bu özel bir mesele ve senden rica ediyorum, lütfen bu konuyu artık unut."